

SOUTH AFRICA / JUDGMENT

S v Hendricks en Andere (264/90)

[1992] ZASCA 14 (6 March 1992)

[1992] ZASCA 14

COURT

Supreme Court of Appeal

BEFORE

J J F Hefer, Nestadt, Milne

CASE / FILE NUMBER

264/90

Source: saflii.org · Research copy typeset by Esheria. Not court-issued or certified.

Saak No 264/90 WLD IN DIE HOOGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA APPELAFDELING

In die saak tussen YUSUF HENDRICKS Iste APPELLANTSAM JACOBS 2de APPELLANTIVAN
GEORGE 3de APPELLANTen Die Staat RESPONDENTCORAM : HEFER, NESTADT et MILNE ARR. AANGEHOOR : 11 NOVEMBER 1991 en 2 MAART 1992.
GELEWER : 6 MAART 1992.

UITSPRAAK

HEFER AR/

2.

HEFER AR : Die appellante en ene Thinnies is, as beskuldigdes 1, 3, 4 en 5 onderskeidelik, in 'n streekhof in Johannesburg skuldig bevind aan roof met verswarende omstandighede en derde appellant ook aan die onwettige besit van 'n vuurwapen. Na 'n onsuksesvolle appel na die Witwatersrandse Plaaslike Afdeling is verlof aan appellante verleen om na hierdie hof te appelleer teen hulle skuldigbevindings.

Die aanklagte het voortgespruit uit die gebeure op Saterdag 2 November 1985 toe ene Twiggs, Heslop en Coetzee, werknemers van 'n supermark in Kenilworth, Johannesburg, beroof is van 'n aansienlike bedrag geld en Coetzee ook van sy motor. Die enigste vraag is of die Staat 'n redelike twyfel bewys het dat die appellante lede van die roofbende van vyf was. Vir hierdie doel het die Staat, benewens die getuienis van Twiggs, Heslop en Coetzee, staatgemaak op bekentenisse wat appellante na hulle arrestasie gemaak het. 3. By die verhoor is beswaar gemaak teen die toelating van die bekentenisse op grond daarvan dat dit volgens bewering afgelê is nadat die deponente aangerand is deur die ondersoekbeampte en ander lede van die Brixton Moord-en Roofafdeling. 'n Binneverhoor is ten opsigte van elke bekentenis gehou en die resultaat was dat die streeklanddros die getuienis van al drie appellante oor die beweerde aanrandings verwerp en hulle

bekentenis toegelaat het. Weens redes wat later sal blyk, word derde appellant se appél afsonderlik behandel. Namens hom is in hierdie hof betoog dat sy bekentenis (bewysstuk F) nie toegelaat moes gewees het nie en die oorblywende getuie-nis nie sterk genoeg is om sy aandadigheid aan die roof te bewys nie. Ek behandel eers die toelaatbaarheid van bewysstuk F.

Derde appellant het bewysstuk F na ondervraging

op 9 November 1985 voor 'n polisieoffisier, luit Clifford,

4. afgelê. Aangesien dit nie aan 'n landdros gemaak is nie en art 217(1)(b) van die Strafproseswet 51 van 1977 derhalwe nie van toepassing was nie, het die bewyslas op die Staat ge-rus om aan te toon dat hy dit vrywillig en ongedwonge af-gelê het terwyl hy by sy volle positiewe was en sonder dat hy onbehoorlik daartoe. beïnvloed is. Die ondersoek-beampte, adj-off Hertz, het getuig dat derde appellant die. bekentenis volkome vrywillig gemaak het en op geen stadium óf deur hom óf deur enige ander polisieman aange-rand is nie. Dergelike getuienis is deur ander polisie-manne afgelê. Derde appellant daarenteen het getuig dat hy herhaaidelik onderwerp is aan marteling in die vorm van elektriese skokke en op daardie manier oorreed is om sy aandadigheid te beken. Volgens hom is die inhoud van bewysstuk F grotendeels aan hom voorgese.

Soos reeds aangedui, het die streeklanddros appellant se getuienis in die binneverhoor verwerp en dié van die Staatsgetuies aanvaar. Myns insiens het hy fouteer.⁵ Ek is geneig om met hom saam te stem dat die inhoud van bewysstuk F nie aan derde appellant voorgesê kon gewees het nie. Maar, hoewel lg se getuienis in hierdie ver-band verwerplik is, volg dit in al die omstandighede van die saak nie dat sy weergawe van die beweerde aanrandings soortgelyke behandeling verdien nie. Die geloofwaardig-heid van die getuies was deurslaggewend vir 'n bevinding oor die toelaatbaarheid van die bekentenis en die streek-landdros was natuurlik in 'n beter posisie as hierdie hof om hulle geloofwaardigheid te beoordeel; maar, soos aangetoon sal word, is daar aspekte van die getuienis wat nie voldoende aandag gekry het nie. Derde appellant se ondervraging het op Vrydag 8 November plaasgevind. Maandag 11 November het hy en die ander verdagtes die eerste maal in die landdroshof verskyn. By hierdie geleentheid het sommige van hulle gekla dat hulle deur die polisie aangerand is en het derde appellant versoek om voortaan liewer in die tronk aangehou te word. (Volgens

6.

hom het hy gevrees vir verdere aanranding aangesien die polisie nog op soek was na die vermiste geld.) Die voor-sittende landdros het daarop beveel dat hulle deur 'n dis-triksgeneesheer ondersoek moes word. Dit is gedoen. Vol-gens derde appellant was daar merke aan sy bene en arms wat hy aan die distriksgeneesheer uitgewys het. Die vraag of derde appellant wel die merke aan sy bene en arms gehad het waarvan hy getuig het, was bepa-lend vir die uitslag van die binneverhoor. Mnr Van der Walt wat die Staat in hierdie hof verteenwoordig het, het tereg toegegee dat die aanwesigheid van sulke merke nie al-leen vereenselwigbaar was met derde appellant se weergawe nie, maar inderdaad op geen ander wyse verduidelik kon word nie. Hoewel die distriksgeneesheer se bevindings derhalwe klaarblyklik van groot belang was, is hy

nie as getuie geroep nie en is sy verslag ook nie aan die ver-dediging beskikbaar gestel nie. Wat gebeur het by af-sluiting van die staatsaak in die binneverhoor blyk uit⁷. uit die volgende uittreksel uit die oorkonde:

"Mnr Claassens (die beskuldigdes se advokaat). Edlagbare ek is ietwat onverhoeds betrap. Dit was my indruk gewees en dit was ook so meegedeel gewees deur my geleerde vriend dat die dokter sou geroep gewees het in die vorige dae was dit die heelyd ter sprake gewees ons moet nog vir die dokter wag, en dat ook die dok-ter vandag beskikbaar sou wees, en ek het vir my geleerde vriend gevra of hy die dokter gaan roep of nie, en as hy hom nie sou roep nie of hy hom aan my beskikbaar sou stel as getuie en die houding van die Staat was deurentyd gewees dat hy die dokter gaan roep en dat hy hom nie aan my beskikbaar gaan stel nie, en dit is -ek is heeltemal onverhoeds gevang en verras dat die dokter nie geroep gaan word en ek sou nou graag wil verneem of die dokter nou aan my beskikbaar gestel gaan word sodat ek hom kan gebruik. Dit is ter sprake dat daar was ondersoek gehou deur die dokter, dit is ge-stel aan die getuies dat daar was beserings ge-wees so ek sou graag wou verneem wat is die houding van die Staat op hierdie stadium.

AANKLAER: Edlagbare, die Staat het 'n diskresie om te roep wie hy wil. As ek besluit om nie die dokter te roep nie dan roep ek hom nie Edlag-bare. (SPREEK VERDER DIE HOF HIEROMTRENT TOE) HOF: Ek neem aan het jy 'n verslag beskikbaar van die dokter?

AANKLAER: Edlagbare ek het verslae beskikbaar in aanrandings-sake van die dpkter. HOF : Is u bereid om dit dan tot die beskikking van die Verdediging te stel in hierdie sake?

8.

AANKLAER : Edlagbare dit sal geen doel dien hoegenaamd nie, want dit sal hoorsê getuienis wees sonder dat die dokter se teenwoordigheid. HOF : Nee, nee, nie aan die Hof nie maar vir mnr Claassens om vir hom in staat te stel om te besluit of hy dan die dokter wil roep as ge-tuie al dan nie.

AANKLAER : Nee, Edlagbare, ek is nie bereid om dit te doen nie. Ek is bereid om die dokter af te staan as 'n getuie aan die Verdediging indien hy hom wil roep.

HOF : Ja wel u het natuurlik nou nie meer sê oor die dokter nie omdat u u saak gesluit het, nou is hy nie meer u getuie nie, die Verdediging kan hom dan enige tyd roep as hulle hom wil roep.

AANKLAER: Soos die Verdediging dit wil ver-kies kan hy dit maar doen.

HOF: Mnr Claassens soos ek die posisie dan verstaan staan dit u vry dan om die dokter te roep te enige tyd."

Aangesien die verdedigingsadvokaat nie insae in die ver-slag kon kry nie, verbaas dit nie dat hy die hof later meegedeel het dat hy die distriksgeneesheer nie as getuie sou roep nie. In sy uitspraak het die streeklanddros hom soos volg uitgelaat:

9.

"Mnr Claassens het heelwat gewag gemaak van die feit dat die Staat nie die dokter wat beskuldigdes ondersoek het as getuie geroep het nie..

Dit staan n party natuurlik vry om die getuies te roep en aan te bied wat hy goed-dink om sy saak te bewys en sy diskresie in die verband is onbelemmerd. (S v Kelly 1980(3) SA 301 A op 310.) Die Hof sal slegs 'n nade-lige afleiding van so 'n versuim maak as dit oortuig is dat die getuie die ander getuies wat aangebied is sal weerspreek."

Na hierdie uitlating word in die uitspraak daarop gewys dat een van die staatsgetuies (volgens die uitspraak was dit adj-off Herz maar volgens die oorkonde luit Dempsey wat die bekentenis van een van die ander beskuldigdes afgeneem het) onder kruisverhoor getuig het dat hy 'n mediese verslag in besit van die aanklaer gesien het waarin daar wel beserings gemeld is. Die uitspraak gaan dan soos volg voort:

"Die hof kan egter nie veel peil trek op die getuienis nie. Adj off Hertz se getuienis oor die beserings en die aard daarvan en aan wie dit is, is te vaag om enigsins die hof te oortuig dat die beskuldigdes, of sommige van hulle, wel sulke beserings gehad het, veral in die lig van luitenant Dempsey en Clifford se getuienis tot die teendeel."10. Ek is geneig om saam te stem dat luit Dempsey se getuie-nis oor die verslag wat hy gesien het op sigself nie vol-doende was vir 'n nadelige afleiding van die versuim om diedistriksgeneesheer te roep nie. Wat die streeklanddros egter uit die oog verloor het, is dat die aanklaer nie in kruisondervraging aan derde appellant gestel het dat die distriksgeneesheer nie die beweerde merke gevind het nie. Dit is presies wat hy gedoen het toe hy een van die ander beskuldigdes {die huidige tweede appellant} gekruisvra het en mens sou verwag dat hy dieselfde sou doen indien die ver-slag strydig was met derde appellant se getuienis. Sy ver-suim om derde appellant te kruisvra aan die hand van die verslag is op sigself reeds 'n aanduiding dat dit die staat-saak wat derde appellant betref, nie bevorder het nie. Dit, tesame met die kat- en- muis- spel wat die aanklaer gespeel het en sy volstreekte weiering sonder opgaaf van redes om die verdediging insae in die verslag toe te laat, is voldoende rede om aan te neem dat hy die distriksgeneesheer nie geroep

11.

het nie, minstens ten dele, omdat lg tot sy wete die staatsaak teen derde appellant kon benadeel.Ek moet sê datek die aanklaer se optrede totaal on-verstaanbaar en onverskoonbaarvind. Enigeen met ondervin-ding van die behartiging van strafsake is bewus dat aanklaers gewoonlik nie huiwer om die verdediging insae toe te laat in die verslae van distriksgeneeshere nie. Dit geskied waarskyn-lik met die oog op billikheid en die behoorlike administrasie van die reg omdat verslae van hierdie aard in sommige gevalle ongetwyfeld geprivilegieerd is. In die onderhawige geval kon die aanklaer nie aanspraakmaak op privilegie nie

en selfs al sou hy dit kon doen, het hy afstand gedoen van die privilegie deur tweede appellant aan die hand van die verslag te kruis-vra; al wat hy bewerkstellig het, was om die hele doel waarmee derde appellant na die distriksgeneesheer verwys is, te fnuik. In dergelike gevalle behoort die voorsittende beampte ernstig te oorweegamgebruikte maak van sy bevoegdheid onder art 186 van die Strafproseswet.

Hoe dit ookal sy, die streeklanddros het die

12.

aanklaer se versuim om die distriksgeneesheer te roepen om derde appellant aan die hand van die verslag te kruisvra onderskat in sy beoordeling van die geloofwaardigheid. In die uitspraak word gesê dat

"...na die Hof se oordeel was die klagtes van beskuldigdes by die Hof met hulle eerste verskyning nie soseer weens vrees vir verdere aanrandings nie maar toe al 'n voorbereiding vir die latere aanvegting van hulle verdoem-ende verklaring."

Die enigste rede wat vir hierdie gevolgtrekking verstrek word, is die volgende:

"Beskuldigde 4 se vrees toe hy in die Hof verskyn het om terug te keer na Brixton was ook heeltemal ongegrond en onwaarskynlik. Hy het reeds die verklaring gemaak wat die polisie wil hê hy moet maak, hy het ook nie rede gehad om te glo die polisie sou hom aanrand om die geld te kry nie, hulle het oorge-noeg tyd gehad om dit te doen voor beskuldigdes in die Hof verskyn het."

Die geldigheid van hierdie redenasie is, om die minste tesê, twyfelagtig. Maar, afgesien daarvan, is die redelikemoontlikheid - wat uit wat reeds gesê is blyk-dat derde appellant by sy eerste verskyning in die hof die merke van

13.

'n aanranding kon gedra het, uit die oog verloor. Sonder inagneming van hierdie moontlikheid kon die geloofwaardigheid van die getuies nie behoorlik beoordeel word nie. Origens het die streeklanddros kritiek uitgespreek teen die wyse waarop derde appellant getuig het in teenstelling met die indrukwekkende vertoning van diestaats-getuies. Ek is nie van voorneme om die kritiek teen derde appellant se getuienis te behandel nie. Dit moet in gedagte gehou word dat hy bêsig was om leuens te vertel toe hy getuig het dat die inhoud van bewysstuk F aan hom voorgesê is. Daarom verbaas dit nie dat hy die verhoorhof nie beïndruk het nie. Maar in die binneverhoor het dit nie gegaan oor die waarheid van die bekentenis nie; wat ter sprake was, was sy bewering dat die polisie hom aangerand het. En, word die getuienis as geheel oorweeg, kan dit nie gesê word dat die Staat hom van die las gekwyd het om die teendeel te bewys nie. Bewysstuk F moes gevolglik nie toegelaat gewees het nie.

14.

Soos vantevore aangedui, het die Staat ook staatgemaak op die getuienis van die drie klaers wat almal getuig het dat derde appellant een van die rowers was. Om gegronde redes het die landdros getwyfel oor die betroubaarheid van Twiggs en Heslop se identifikasie. Coetzee se getuienis dat derde appellant een van die rowers was, is egter aanvaar. Basies kom dit dus daarop neer dat, afgesien van bewysstuk F, derde appellant betrek is by die misdaad deur die getuienis van 'n enkele staatsgetuie en, soos aangetoon sal word, is die betroubaarheid van sy identifikasie nie bo verdenking nie. Dit blyk naamlik dat daar nie 'n identifikasie-parade voor die verhoor gehou is nie. Boonop het Twiggs en Heslop erken dat eersgenoemde, voor die aanvang van die verhoor, Heslop en Coetzee se aandag gevestig het op die groepie beskuldigdes wat buite die hof gewag het. Daarom kan Coetzee se identifikasie in die hof nie die gewig dra wat dit andersins sou gedra het nie. Ek is in elk geval¹⁵ nie oortuig dat Coetzee in alle opsigte 'n eerlike getuie was nie. Hy het oa die insident toe Twiggs sy aandag op die beskuldigdes gevestig het, ontken; en, wat meer agter-dogwekkend is, hy het in kruisondervraging, sonder dat hy daarom gevra is, te kenne gegee dat derde appellant die dag van die roof 'n klein snorretjie kon gehad het. Dit is duidelik dat hy sy getuienis probeer aanpas het by dié van Twiggs en Heslop. In elk geval kan 'n getuie nie veel ver-troue inboesem nie indien hy, soos Coetzee, drie maande na die voorval (die verhoor het gedurende Februarie 1986 begin) nie kon sê of een van die rowers na wie se gesig hy na bewering van naby gekyk het, 'n snor gehad het nie. Wat egter die meeste agterdog wek is die feit dat adj-off Hertz wat die toneel kort na die roof besoek het en al drie klaers daar kortliks ondervra het, onder die indruk was dat geeneen van hulle enigeen van die rowers sou kon identifiseer nie omdat lg almal klapmusse gedra het. Coetzee het by die verhoor getuig dat derde appellant op¹⁶ geen stadium so 'n mus gedra het nie. Indien sy getuie-nis waar is, is Hertz se indruk onverklaarbaar. Onder al die omstandighede en gedagtig aan die versigtigheid wat identifikasie-getuienis verg, kan dit nie op Coetzee se weergawe bo redelike twyfel bevind word dat derde appellant een van die rowers was nie. Aangesien bewysstuk F ook nie toegelaat moes gewees het nie, kan sy skuldigbevinding derhalwe nie gestand gehou word nie. Eerste en tweede appellante het nie by die verhoor van die appèl verskyn nie en was ook nie verteenwoordig nie hoewel kennisgewing ooreenkomstig reël 7(2) van die reëls van hierdie hof aan hul laas bekende prokureur gegee is. Die Staat het aansoek gedoen dat hulle appèlle ooreenkomstig reël 7(3) afgewys word. Die hof het natuurlik 'n diskresie om die appèl af te wys of om dit van die rol te verwyder maar, soos aangedui in *S v Isaacs* 1968(2) SA 184 (A) op 186 D-E :

17.

" where particular circumstances warrant-

ing the exercise of the above-mentioned item discretion are absent, the appropriate order is for the Court to dismiss the appeal for non-prosecution when there is no appearance for the appellant."

In die onderhawige geval is daar geen besondere omstandighede waarom die appèlle nie afgewys behoort te word

nie. Prima facie geld wat hierbo gesê is ten aansien
van derde appellant se bekentenis nie teen aansien van
die bekentnisse wat eerste en tweede appellante gemaak
het nie , en is die meriete van hulle appèlle veel swak-
ker as dié van derde appellant.

Eerste en tweede appellante se appèlle word
afgewys terwyl die appèl van derde appellant slaag en
sy skuldigbevindings en vonnisse ter syde gestel word.

J J F HEFER AR.

NESTADT AR)

MILNE AR) STEM SAAM.

Source & reproduction note

Judgment wording, source notices and original paragraph numbers are retained. Esheria supplies the layout and this PDF's page numbers; these are not the source pagination. This is a research copy, not an official or certified court document. Check quotations, citations and publication restrictions against the original source before relying on it.

ORIGINAL SOURCE <https://www.saflii.org/za/cases/ZASCA/1992/14.html>

CASE PAGE <https://chat.esheria.ai/case-law/south-africa/s-v-hendricks-unknown-topic-asca-1992>

Prepared on 10 October 2026 · Esheria